

härskar- tekniker & motstrategier

Samling med fika 18.00
Feministcirkeln startar 18.15
och slutar cirka 20.30
Servera gärna fika
till självkostnadspris.

Läsning inför mötet

X *Kvinnofrontens handbok "feministiskt självförsvar", sidorna 75-77 + 116-117.*

Upplägg

Det kan vara bra om man gjort en plan för hur lång tid de olika delarna av mötet kan ta. Då kan man kolla vartefter att man hinna med allt. Men självklart ska det bara vara ungefärliga hålltider och inget man måste följa precist!

18.15 **Först:**

Gå igenom kvällens mötestidsplan.

18.30 *Hur mår du idag-runda.*

18.45 **Inledning:**

Kolla vilka som har tagit med sig något att berätta. Planera in ordningen på det som ska tas upp, och kör sedan allt som inledningsvis ska sägas och visas. Det är bra om ni skriver upp härskarteknikerna på ett blädderblock, eller har dem på papper, så att ni alla ser dem framför er när ni diskuterar. Det också bra om ni går igenom härskarteknikerna lite kort (och kanske något om motstrategier) enligt handboken innan ni börjar prata. På så sätt blir alla delaktiga, och vet vilka härskarteknikerna är, även om de inte hunnit läsa innan mötet.

19.00 **Diskussion.**

Här kan ni använda er av diskussionsfrågorna här nedanför om ni vill.

(Är ni många kan det vara bra att dela upp er i smågrupper, och då återsamlas minst en kvart innan ni ska avsluta.)

20.15 **Avrundning.** Genomgång inför nästa möte, fråga om några vill ta med sig texter, bilder, dikter eller vad som helst inför inledningen då.

Avslutningsrunda (eventuellt med bilder).

Diskussionsfrågor:

- 👉 Vilka härskartekniker har du mött? (Personligen eller allmänt tillsammans med andra tjejer/kvinnor.) Vilka utsatts du/ni oftast för?
- 👉 Är härskarteknikerna något tjejer & kvinnor du har omkring dig pratar om?
- 👉 Har du exempel på fler härskartekniker än de som fanns i boken?
- 👉 Har du – själv eller tillsammans med andra tjejer & kvinnor – använt någon motstrategi när ni blivit utsatt för härskartekniker, eller har du exempel på något som andra tjejer/kvinnor gjort för att motverka härskarteknikerna?
- 👉 Kan du/ni komma på fler strategier vi kan använda för att minska männens dominans i könsblandade grupper?

härskar- tekniker & motstrategier

Inledning

Om ni vill kan ni använda de här förklaringarna till härskarteknikerna.

ur boken "feministiskt självförsvar", Kvinnofronten & Artemis Systrar 2003

d

en norska politikern och feministen **Berit Ås** har studerat hur män och killar faktiskt och praktiskt *gör* för att behålla sin maktposition över kvinnor och tjejer – i samhället och i vardagen. Hon upptäckte något som hon döpt till *härskartekniker*. Och de som hon såg som de fem viktigaste har sedan spritts inom den feministiska rörelsen som ett begrepp: *de fem härskarteknikerna*.

Självklart finns det också många fler, och vi i Kvinnofronten brukar lägga till några till som vi tycker är vanliga.

1. Osynliggörande

Osynliggörande är när vi kvinnor och tjejer blir bortglömda och överkörda; när män och killar struntar i oss, det vi vill och det vi säger. Det kan vara i samhället i stort – att mannen är norm överallt, eller nära en själv – när en manlig lärare inte lär sig tjejernas namn. Det kan också vara när en tjej eller kvinna säger något, men ingen tar hänsyn till det. När en kille eller man

en minut senare säger samma sak, lyssnar alla och kommer med kommentarer till vad han sagt.

Osynliggörandet säger oss kvinnor och tjejer att vi inte har något värde, att det vi har att komma med inte är viktigt, att vi personligen är betydelselösa.

2. Förlöjligande

Förlöjligande betyder att tjejer och kvinnor blir hånade, utskrattade, kallas "fittstim" eller liknas vid djur (som får). Och det är när kvinnor sägs vara speciellt känsliga, sexuella eller grötiga-i-huvudet eller liknande. Alltså när man diskuterar hur och varför vi säger något istället för att

diskutera *vad* vi säger. – Det var ju bara på skoj, säger männen sen. Men det var ett sätt att tysta.

Förlöjligande är det också när män skämtar om sexuella övergrepp, som våldtäkt, eller gör det till underhållning i pornografi eller TV.

3. Undanhållande av information

© ILLUSTRATION: GERDA CHRISTENSON

Undanhållande av information är det när historieböcker inte berättar om våra förmodrar, och när mansmedia inte berättar om kvinnors och tjejers villkor och vardag, när allt vi läser – som ska föreställa ”neutralt” – bara utgår från män.

Det kan också vara när killar i datasalen

i skolan tipsar varandra om hur ett dataprogram fungerar, men en tjej inte får del av samma information. Sen kan killarna säga att tjejer inte fattar något om data.

Och det kan vara när beslut i politik och näringsliv fattas i bastun eller på golfbanan när kvinnor inte är med.

4. Dubbelbestraffning

Dubbelbestraffning försigår när både det vi kvinnor gör och det vi inte gör är fel. Det kan vara när kvinnor och tjejer uppmanas att sätta gränser, men när den som gör det blir kallad frigid*, moralist/puritan** eller manshatare.

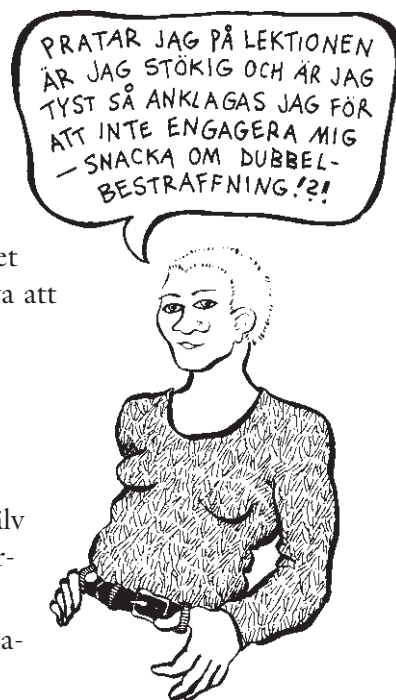
I skolan kan lärarna säga ifrån till ”pratiga” tjejer mycket fortare än till stökiga killar, och i nästa sekund kan de kräva att tjejerna ska ”ta för sig” och delta mer på lektionerna.

Hur kvinnan eller tjejen än gör blir det alltså fel.

5. Påförande av skuld och skam

En tjej som blivit våldtagen kan få höra att hon får skylla sig själv för att hon hade kort kjol – hon får bära skammen för förövarens övergrepp.

Påförande av skuld och skam sker ofta genom en kombination av förlöjligande och dubbelbestraffning.

det var de 5 härskarteknikerna

som Berit Ås slog fast. Fast ibland har hon uttalat att ”objektifiering” skulle kunna vara den sjätte härskartekniken. Och så har Kvinnofronten lagt till några till:

6. Objektifiering

Objektifiering är att avhumanisera någon, att ta ifrån någon människovärdet. Och det är själva grunden för kvinnoförtrycket och våldet mot kvinnor.

* **Frigid** betyder ”kall”, men det används om (oftast heterosexuella) kvinnor när de inte vill ha samlag med män (i meningen ”sexuellt kall” – som om det var det det handlade om!).

** **Moralist** är egentligen bara en som ”har en moral”, och moral har ju alla. Men det brukar användas förlöjligande för att slippa att diskutera de argument som den som tycker annorlunda för fram. **Puritan** betyder ”renhetsivrare”, men det används likadant som moralist.

7. Våld & hot

Att utöva våld mot någon är ett effektivt sätt att tysta, både när det gäller fysiskt, psykiskt och sexuellt våld. Genom kvinnomisshandel och våldtäkt tystar män kvinnor och flickor, och vi tystas ytterligare genom att övergreppen ofta kopplas samman med påförandet av skuld och skam. När nästan varannan kvinna i Sverige har blivit utsatt för sexualiserat våld måste detta ses som en *väldigt vanlig* härskarteknik.

Eftersom alla tjejer och kvinnor *anpassar sig* till mäns sexualiserade våld, begränsas alla tjejers och kvinnors livsutrymme. Många gånger ”räcker” det dess-

utom med att män och killar *hotar* oss för att vi ska underordna oss. I ett misshandelsförhållande lever kvinnan under konstant hot.

8. Förminskning

Det är när kvinnor görs till en undergrupp: ”åldringar, barn och kvinnor”, som smågrupper utanför den normala (underförstått: *manliga*) världen. Som om inte kvinnor finns i alla under-

grupperna och könsproblematiken alltså går utöver dem.

En majoritet av jordens befolkning är kvinnor, men både samhället i stort och enskilda män utgår från mannen som norm.

9. Total omkastning

Total omkastning är att vända på maktbegreppet och låtsas som att det inte alls är männen som har makten.

Det kan vara att någon påstår att det egentligen är män som är underordnade

här i världen, eftersom kvinnan har makten i hemmet och det är makten över känslorna som verkligen spelar roll (som om inte män skulle kunna ta den makten också om de ville).

10. Splittring

Splittring är en väldigt vanlig härskarteknik. Det kan vara när män splittrar mellan kvinnor genom att till exempel ge några kvinnor fördelar mot att de förtalar, eller tar avstånd från, andra kvinnor. Så

kan vissa kvinnor få tillfälliga fördelar genom att ta avstånd från vad män definierar som ”slampor” eller liknande.

Men alla kvinnor och tjejer förlorar på splittringen.

Makten lever vidare

Härskarteknikerna kan förstås användas av vilken grupp som helst som har makt och utövar förtryck i en viss situation – och det görs också! Men det har alltså slagits fast att män och killar högst påtagligt använder just de fem härskarteknikerna som metod för att behålla makten över kvinnor och tjejer.

Kunskapen om *hur* killar och män gör för att förtrycka oss kan vi använda – både för att genomsåda dem och förstå vad som händer oss *och* för att offentligt avslöja vad de gör. I Kvinnofronten handbok *”feministiskt självförsvar”* berättar vi i kapitlet *”Verbalt: Vi kan prata i självförsvar”* bland annat om hur kvinnor gjort för att avslöja män som använder härskartekniker mot dem.

läs mera...

★ Berit Ås: *Kvinnor tillsammans. Handbok i frigörelse* Gidlunds 1982.

★ Gerda Christenson, Christina Nilsson & Amin Wikman: *feministiskt självförsvar. En handbok från Artemis Systrar & Kvinnofronten*, 2003.

